

Total number of printed pages : 6

NB-T/T

**2019
TENYIDIE**

Total marks : 80

Time : 3 hours

General Instructions :

- i) Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
 - ii) The question paper consists of 22 questions. All questions are compulsory.*
 - iii) Internal choice has been provided in some questions.*
 - iv) Marks allocated to every question are indicated against it.*
- N.B:** *Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.*

SECTION – A (Kesi Mhaphrü)

1. Thedzeu phrülie di ketsokebako kelashülie:

We kepelemia kechü Kepenuopfü ze keperokecü pie mhakezhatho-u chüya, sidi kethodie phrü, kecha chü, kehouki nu vo ituoya. Hauha puotou zo derei we mhapuo le ketsolie motayakezhau sü, themia mu themia donu keperokecüu. Ketholeshü nu ngukelie Kepenuopfü ze keperokecü mu u siezanuomia ze keperokecü unie kesiedzi seituoya. Tuokepra 20 nu thezho kerie diako Kepenuopfü ze keperokecü die khakeshü ngulieya. Süsie thezho kekrei sorouko u siezanuomia ze keperokecü die khakeshü ngu lalie. We huoniehüo khrielie mota ro, we kepero kebau bierhuokewau rübei monyü Kepenuopfü ze kepero kebau sa bierhuowaya, kekreamonyü thezho kenieu varhuokeshüu kephouma ta zokecü la.

Jisu kelhou mehoshü ro, Jisue kijü nu lhoukecü teiki, puotei kekratsatie pie themia khruohi, mu themia kekhrrie mhatho chü phishükecü ngulieya. We thie kepelemia üdi themia khrie pfülie moketamia ba phite. Kehouko nu shürhei phikecü mhie, kecha chüya, derei themia ze keperokecü nu themia khrie pfülie motaya. Themia kekra rei thie nyiu nyilie ro, u tha kerükrie puo ngu-u ngulie ro idi themia ze kepero kebau sü pie mhathokemo mhie tuotaya. Miapuoë pukecü hakemhie, themia ha kesia zhü gei zhüta tse, puo kelev vo puo shükiraka, puo ki puo lie, puo mhatho-u nu monyü, puo mu Kepenuopfü unie keperokecü kimhie di lhouwate shikecü mu puo kekhrriemiako morei themia ze keperokecüu nu

chüshükezhüu chülie mo mo shikecü le petuotaya isi. Süla thie rhei keba ki, we mha hanieha nu puotou chü ba mbe shikecü lelie ro, kesia zhü gei phi zorei rünoukemo ze kesewalie lho.

We kimhie di u siezanuomia ze keperokecüu sede ta? Thiethie kelhou nu themia ze keperokecü nu se morokesuotho-u sü ‘Kekhrrie’ zo. Süla we Kepenuopfü khriekelie mu u siezanuomia khriekelie unie shükho kekrewalie kenjükecü ngulie. We thie mha hakoha le menuoshü di u kele chü kesa lalie morosuo ba. We khunhie vo Kepenuopfü mhodzü thakelie ki puo zatsa kethamia chülietuo me? Sükisü kedi puo zatsa kethako üse, “A Puo japie nieko ketsüko, nieko vor di kijü chülie tse nunu kedi kesepie nieko merütouketau weliecie.” (Mathi 25:34)

Mha hako phrü mu medo lakeshü geinu n nou chükesa lalie üro, thie sikeliu dieze chüshülie. “Mhakevikechü la thie haü puotei kevitho!”

(a) Thedzeu nu cayieu pfhüshülie.	1
(b) Kepelemia kedipuo pie kezhatho-u chücü mese üsi ga?	1
(c) Mha kinie kesiedzi seituoya ga?	1
(d) Ketholeshü kiu nu siezanuomia ze keperokecü die khakeshü ngulie ga?	1
(e) Themia-e u kesia zhü nu zhüketa sie kedipuo le petuotaya üdi pu ga?	1
(f) We huoniehüo khrielie mota ro kimhietaya ga?	1
(g) Kedi-e puo zatsa kethako ki die kimhiecü puo pushü ga?	1
(h) We kedipuo chü kho kekrewalie kenjü zo üsi ga?	1
(i) Hanie puo kepetsou dieu thushülie:	1+1=2
(i) Kesuotho-u (ii) Kerhei	

SECTION – B (Thedze Kezo)

2. **Hanie puo (1) kedapie dieca krie puo nunu krie di hiepengou (100 – 150) mese nu thushülie.**

- a. Noe Avizo. Noe Nagaland nu rüverüvü kechü mu rüsomia bu u ra vorkecü mhathoko chü kehielie morokesuo nounyü ba. Süla leshü thupie sorkari kitsa puocha hako mehoakezha Chathau (Director, Dept. of Tourism) tsüshü di mhaca kimhiecü kro puo chü pevi salie vi ba shiü tsiu süko chü kehielie geinu rüsomia u kijü nu vor pekralie vi keba thushülie.

Moro

6

- b. Noe Avonuo/Avolie. No tsiedoki nu “Khunuo gei u zho suo kemo” pederüchü puo nu vo. N leshüki seweda nu thuketuo la no pederüchü nu sikeliu dzeko thushülie.

3. **Hanie puo(1) kedapie dieca hiepengou (50) mese nunu thushülie.**
- a. Noe Setuo, mu noe Kids Planet, nhicunuomia la mhanya doneüi ze bayakezha mhazekiu niepuu. Hau la kethezho kekieleshü puo chüpie n khruohikeshüko, n zemiako mu n siezedzüriemiako tsüshülie. Puotei, khrülhouzha, teisozha mu thechüko sa thu menuoshülie.

Moro

4

- b. Khrietho kenie thedzeleshü kephrü puo kemeyie rüchüdie thushülie.

SECTION – C (Diezho mu Thuyie)

4. **Die puotou-u kedapie thushülie:**

- (a) Nganuo thenunuo kemecie yopuo. 1
(i) dietso	(ii) dieba
(iii) dieza	(iv) diepe
- (b) Hieko mhachü tha teizei tsote. Dielou kiu-e zasou nu ba ga? 1
(i) teizei	(ii) tha
(iii) mhachü	(iv) hieko
- (c) U dzie _____ derei u tsü khriya. 1
(i) meneiya	(ii) kenouya
(iii) meteiya	(iv) tshuya
- (d) No pu kebau ketho zo _____? 1
(i) ga	(ii) kita
(iii) memu	(iv) kishi
- (e) N diepu rünyü vi sewe. ‘We’ hau pfhephra kiu nu ba ga? 1
(i) Kenie	(ii) Se
(iii) Dia	(iv) Pengou

5. **Dieca ‘kuo’ mu ‘ko’ hanie pie diecha u tse chüshülie.** 1+1=2

6. **Mhaphrü khu 28 hau pie zakie kekrei nu thushülie.** 1

7. **Dieca puokru tou-u pie rhiephi (-) kesedo thashülie.** 1

_____ zuo tezie nu mhachü tha.

8. **Diesou hako puoca thushü di se diecha chüshülie.**
- (a) Vasevali 1
(b) Rachürayho nu 1
(c) Meduomede 1
9. **Diekhu mu dierozu kekrükebako thutoushülie:**
- (a) Mha kevi kechü puo zakhra jümo. 1
(b) Puo tsia setsu ceshüte. 1
(c) Puo kekhranya kecü mhatho puo tshüshü. 1
10. **Hako thuyie chüpie Tenyidie nu khashülie:**
- (a) These fruits are sour. 1
(b) How cold it is! 1
(c) Never tell a lie. 1
(d) Which way shall we go? 1
(e) Please lend me your pen. 1

SECTION – D (Diemvü)

11. **Diecako donu puotou-u kedashülie :**
- (a) Kedi nuou kirapuo nu Tsathouyo khrü se vor ga? 1
(i) Nizhe (ii) Lhizeba
(iii) Nyiepoudiü (iv) Kedipfü
- (b) Khudüu puo _____ puo ngou selie di vo Vihienuo cha dze ba. 1
(i) Terhümia (ii) Vihienuo üpfü
(iii) Sanuo (iv) Ngumvümia
- (c) Supuoe Red Cross zasi pie puo bou gei phapfü di terhü rüyachü nu vo rüzapfü kezhüko theke ga? 1
(i) Moynier (ii) Henri Dunant
(iii) Dr. Appia (iv) Sondergger
- (d) ‘Mephriemelei’ ikecü hau puoca kedipuo ga? 1
(i) U mhi rüketa (ii) Theva themvüko
(iii) Mha kemeva (iv) Puo kekuo resekecü

(e)	Pierüü ki kemeteu vi. ‘Kemeteu’ hau puoca kedipuo üsi ga?	1
(i)	Rülha kemo	(ii) Mha pezükecü
(iii)	Ngu zivikecü	(iv) U rhi kezivi

Ketsokecü hako dieca 20 – 25 mese nunu kelashülie :

12.	Kediu mu Tsathouyo unie keze ta zha kitsuo chatuo nu vota ga? Unie vo supuo so chü ga?	1+1=2
13.	Terhuomivükecü ki u siezedzürieke bu kedipuo chüya ga?	2
14.	Supuo puo ba khapie kekramia tsü mvüta ga? Kedipuo la ga?	1+1=2
15.	Kedieutsükerü kijüthou hau kirapuo ba ga? Chüpahiko Kedieutsükerü geinu kedipuo chüya ga?	1+1=2
16.	Niaki ha supuo mhatho üdi pu ga? Niaki-e kedipuo chü sei zhü rei puo nyietayakemo pushü ga?	1+1=2
17.	<i>A kesuü sie vo thenupfü
Sou chülie mu liemou a se nu
Ketsu nhie we teinuo kesisie.</i>	
(i)	Diecha hako geizo kiu nunu se par ga?	1
(ii)	‘Kesisie’ puoca kedipuo ga?	1

Ketsokecü hako dieca 40 – 50 mese nunu kelashülie :

18. a.	<i>Thezie kruhezhü terhü rüyachü hauha kengu Henri Dunant la puo lhitho ruotaketuo tsia vashüwaketa kemhie zo üdi puya.</i>	
(i)	Kedipuo la die hau pu par ga?	1
(ii)	Red Cross mhatho-u pesieketuo la Henri Dunant-e kimhie di puo keleko se mhachü sedevü üsi ga?	3
	Moro	
b.	<i>“A nieko bu ngumvümia khriekecü a medo.”</i>	
(i)	Supuo die hau pu ga?	(1)
(ii)	Puo kedipuo la die hau pu ga?	(1)
(iii)	U ngumvümia khriekeshü puo kemevi kedipuo silie ga?	(2)

19. *Mehü thesü loziko pfhe he*
Zo vor mu zo sie a khou vü
Tsiezhü sie vo a kethau tso
Kemo chalie hara tuo thienyü.
- (i) “A khou vü” hau puoca kedipuo ga? 1
(ii) Kedipuo thenupfü hühü ga? 1
(iii) Geizo diechako nu kedipuo mengukecü phrashü mu kedipuo la ga? 2

Ketsokecü hako dieca 60 – 90 mese nunu kelashülie:

20. a. Thuophi di kedipuo silieya ga? Krase dzeu nunu thiedzü phichümia kelhou
teiu ca kenie se tsiedo kelhouzho kenie ze kemejühülie. 1+4=5

Moro

- b. Kedipuo la Keziu puo nieu khawa di rühou tuota ga? Keziu kirapuo nu
tshü tsia pelhou ga? Mu süko kimhielie üsi ga? Rüna nu phichükoe
Keziu bu kedipuo chülienu pushü ga? (1+1+1+2=5)

21. *Kelieu ki mia ketsüu vi*
Pierüü ki kemeteu vi
Kiülie ki kemiatho-u vi
Chümetsie ki mhakesiu vi
Chüterhü ki mia kekhrieu vi.
- (i) Diecha hako geizo kiu nunu se par ga? 1
(ii) ‘Chümetsie’ hau puoca kedipuo ga? 1
(iii) Diecha hako puoca vatshashülie. 3

22. a. Supuo Rütsohouü tepie ze cülie ga? Rütsohouü khrükeliu puo ze hou
kirapuo vo ga? Puo nieu kengashüketuo la kedipuo ketseshü ga?
“Thevünuo puo mia sieshükewa, puo krü jü di mecu niaki krü” hau puoca
thushülie. 1+1+1+2=5

Moro

- b. ‘Nie Pie Penue’ geizo-u nu thepfu-ue kikecü teiki puo tsu pera dzükrie lha
ga? Geizo hau thedze rhiu nunu thushülie. (1+4=5)
